

Odloučení pozůstalosti

Účinky usnesení o odloučení pozůstalosti mají přetrvávat jen do doby pravomocného ukončení pozůstalostního řízení, pak mají bez dalšího pominout. Ochrana věřitele, v jehož prospěch došlo k odloučení pozůstalosti a jež plyne z existence usnesení o odloučení pozůstalosti, po ukončení pozůstalostního řízení rovněž zaniká. Smyslem ochrany skrze odloučení pozůstalosti je, aby po dobu trvání pozůstalostního řízení nebyl z odloučené pozůstalosti uspokojen jiný věřitel zůstavitele než ten, v jehož prospěch došlo k odloučení pozůstalosti.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 20 Cdo 399/2022-208 ze dne 19.4.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v exekuční věci oprávněného České republiky - Ministerstva zemědělství se sídlem v P., za nějž jedná Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových se sídlem v P., proti povinnému J. S., narozenému dne XY, bytem v XY, zastoupenému JUDr. M.B., advokátovi, se sídlem v S., pro 42 277 571 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 15 EXE 6539/2017, o dovolání povinného proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. října 2021, č. j. 16 Co 304/2021-184, tak, že dovolání povinného se zamítá.

Z odůvodnění:

1. Městský soud v Praze usnesením ze dne 19. 10. 2021, č. j. 16 Co 304/2021-184, k odvolání oprávněného změnil usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 16. 6. 2021, č. j. 15 EXE 6539/2017-161, tak, že se zamítá návrh povinného na zastavení exekuce v rozsahu odloučené pozůstalosti po zůstavitelce A. E. H., a to nemovitých a movitých věcí, práv a povinností k běžnému účtu specifikovaných ve výroku I usnesení soudu prvního stupně (dále jen „odloučená pozůstalost“). Odvolací soud vycházel ze zjištění, že exekučním titulem v projednávané věci je rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. 9. 2015, č. j. 16 T 26/2013-7404, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 6. 2017, sp. zn. 4 To 90/2016 (dále též jen „exekuční titul“), podle kterého je povinný povinen zaplatit oprávněnému z titulu náhrady škody částku 42 277 571 Kč, že usnesením Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 6. 2019, č. j. 21 D 1357/2017-199, byla celá pozůstalost zůstavitelky A. E. H. prohlášena za odloučenou od jmění povinného (spolužijící osoby), a že usnesením Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 12. 2019, č. j. 21 D 1357/2017-233, byla určena obvyklá cena majetku a jiných aktiv pozůstalosti, výše předlužení pozůstalosti a bylo potvrzeno nabytí dědictví jedinému dědici ze zákona s uplatněním výhrady soupisu pozůstalosti, a to povinnému. Odvolací soud dospěl k závěru, že v projednávané věci není dán důvod pro částečné zastavení exekuce v rozsahu odloučené pozůstalosti po zůstavitelce A. E. H., neboť povinný v exekučním řízení, ve kterém je postižen jeho majetek, který nabyl na základě pravomocného usnesení o dědictví, a který byl pravomocným rozhodnutím pozůstalostního soudu prohlášen za odloučenou pozůstalost podle § 1709 občanského zákoníku, není věcně legitimován k podání návrhu na zastavení exekuce v rozsahu odloučené pozůstalosti podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu. Dovedil, že výroky pravomocných usnesení soudu vydaných v řízení o dědictví, vyjma výroku usnesení o dědictví, který se týká dědického práva (který stanoví, kde je zůstavitelovým dědicem), jenž je závazný pro každého, jsou závazné jen pro účastníky řízení a v rozsahu, v jakém jsou závazné pro účastníky řízení, jsou závazné též pro soudy a jiné orgány. Věřitelé zůstavitele nejsou účastníky řízení o dědictví a výroky usnesení vydaných v řízení o dědictví o tom,

jaký majetek patří do dědictví, jeho cena či jaké dluhy zůstavitel zanechal, nejsou vázání. Závaznost výroku pravomocného soudního rozhodnutí je třeba v každém řízení posuzovat samostatně a uplatnit se pouze tehdy, je-li i výrok pravomocného rozhodnutí soudu závazný pro všechny účastníky příslušného řízení a je-li proto (z důvodu, že je závazný pro účastníky) závazný ve smyslu § 159a odst. 3 občanského soudního řádu také pro soud. Tak tomu ovšem není v řízení, v němž se věřitel domáhá zaplacení svých pohledávek za zůstavitelem proti jeho dědicům, proto ani v projednávaném exekučním řízení nejsou pro věřitele (oprávněného) závazné výroky pravomocných usnesení vydaných v řízení o dědictví. Jinými slovy v projednávaném exekučním řízení není výrok pozůstalostního soudu o odloučení pozůstalosti závazný ani pro oprávněného, ani pro exekuční soud. Vzhledem k tomu, že oprávněný není podle § 159a odst. 3 o. s. ř. vázán rozhodnutím pozůstalostního soudu o odloučení pozůstalosti z majetku povinného, povinný není věcně legitimován k podání návrhu na zastavení exekuce v tomto rozsahu, neboť z tohoto majetku se podle rozhodnutí pozůstalostního soudu má přednostně uspokojit věřitel zůstavitele (třetí osoba). Podáním návrhu na zastavení exekuce v uvedeném rozsahu tak povinný chrání právní zájem věřitele zůstavitele, a nikoliv svůj právní zájem. Uvedené nikterak nebrání věřiteli zůstavitele, z jehož pozůstalosti byl odloučen majetek, ze kterého se může věřitel zůstavitele uspokojit, domáhat se žalobou podanou podle § 267 občanského soudního řádu proti oprávněnému vyloučení majetku v rozsahu odloučené pozůstalosti z exekuce vedené proti povinnému, jenž je jediným dědicem. Tento způsob obrany vůči oprávněnému však náleží věřiteli zůstavitele a nikoliv povinnému, proto nebyl shledán důvod pro částečné zastavení exekuce podle návrhu povinného.

2. Proti usnesení odvolacího soudu podal povinný dovolání, jehož přípustnost zakládá na řešení otázek procesního práva, zda je v exekučním řízení závazný výrok pozůstalostního soudu o odloučení pozůstalosti pro oprávněného a pro exekuční soud, a zda je povinný v exekučním řízení věcně legitimován k podání návrhu na zastavení exekuce v rozsahu odloučené pozůstalosti podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že usnesení o odloučení pozůstalosti je závazné pouze pro účastníky dědického řízení, naopak by mělo být závazné pro všechny, stejně jako rozhodnutí o tom, kdo je zůstavitelovým dědicem. Smyslem a cílem institutu odloučené pozůstalosti je ochrana a zvýhodnění věřitele zůstavitele před věřiteli dědice, proto je účelné a hospodárné, aby i rozhodnutí o odloučení pozůstalosti působilo proti všem, nikoliv jen vůči věřiteli, který odloučení pozůstalosti navrhl. V opačném případě může být na odloučenou pozůstalost nařízena exekuce od jiného věřitele, o níž se věřitel zůstavitele, který odloučení pozůstalosti navrhl, nemusí dozvědět. Věřitel zůstavitele tak nebude mít možnost podat vylučovací žalobu a z odloučené pozůstalosti se může uspokojit i jiný věřitel. V případě, že výrok rozhodnutí o odloučené pozůstalosti by byl závazný pro všechny, tedy i pro exekuční soud, musela by být exekuce, ve které by byla odloučená pozůstalost postižena, zastavena i bez návrhu. Je přitom nevýznamné, zda k odloučení pozůstalosti dojde před nařízením exekuce na dědice, nebo později. S odkazem na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 4 VSPH 671/2017 povinný dále dovozuje, že usnesení o odloučení pozůstalosti je závazné erga omnes, v rámci případného insolvenčního řízení jím je insolvenční soud i insolvenční správce automaticky vázán a odloučená pozůstalost nemůže být součástí majetkové podstaty; obdobné závěry by měly být přijaty i v rámci exekučního řízení. Proto je v případě odloučené pozůstalosti dán důvod pro zastavení exekuce v části, v níž byla postižena odloučená pozůstalost, i bez návrhu a nelze tak ani dovozovat nedostatek věcné legitimace povinného k podání návrhu na zastavení exekuce v této části. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že se usnesení soudu prvního stupně potvrzuje.

3. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. Čl. II bod 2 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) – dále jen „o. s. ř.“. Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému

usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené usnesení závisí na posouzení právní otázky posouzení účinků usnesení o odloučení pozůstalosti, která dosud nebyla v judikatuře dovolacího soudu vyřešena, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání povinného není důvodné.

4. Podle ustanovení § 1709 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. z.“), věřitel, který osvědčí obavu z předlužení dědice, může předtím, než soud potvrdil nabytí dědictví, navrhnout, aby pozůstalost zůstala odloučena od jmění dědice a byla spravována jako oddělené jmění. Soud návrhu nevyhoví, je-li zřejmé, že k obavě není důvod (odstavec 1). Návrh na odloučení pozůstalosti nebrání, aby soud nabytí dědictví potvrdil (odstavec 2).

5. Podle ustanovení § 1710 o. z. se z odloučené pozůstalosti uspokojí věřitel, který si odloučení vyžádal. Tento věřitel však ztrácí právo uspokojit se z ostatního dědicova majetku, a to i v případě, že dědic neuplatnil výhradu soupisu.

6. Podle ustanovení § 188 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „z. ř. s.“), právní mocí rozhodnutí o dědictví a/ zaniká závěra pozůstalosti a všechna opatření, která byla přijata k zajištění pozůstalosti, b/ zaniká správa pozůstalosti; povinnosti uložené ustanovením § 190 odst. 2 tím nejsou dotčeny, c/ je skončeno řízení o pozůstalosti.

7. Pro posouzení dovolatelem překládané právní otázky je nezbytné vyřešit, jaké účinky (a případně vůči komu) má usnesení o odloučení pozůstalosti. Z ustanovení § 1709 odst. 1, 2 o. z. se podává, že odloučení pozůstalosti má poskytnout ochranu věřiteli, jenž osvědčil obavu z předlužení pozůstalosti, s tím, že již existující pravomocné rozhodnutí o odloučení pozůstalosti nebrání, aby soud potvrdil nabytí dědictví. Z § 1710 o. z. vyplývá, že ochrana věřitele, v jehož prospěch došlo k odloučení pozůstalosti, spočívá v tom, že z odloučené pozůstalosti se může jako jediný uspokojit (s tím, že naopak ztrácí právo uspokojit se z ostatního dědicova majetku). Hmotněprávní normy výslovně neřeší, dokdy právo věřitele na uspokojení se z odloučené pozůstalosti přetrvává. Je však nepochybné, že toto právo nemá trvat do nekončena.

8. Z ustanovení § 188 písm. a) z. ř. s. plyne, že tzv. závěra pozůstalosti (která je mj. spojena i s institutem odloučení pozůstalosti, viz § 1682 odst. 1 písm. d/ o. z., jež předpokládá, že k závěře pozůstalosti dojde už v souvislosti s podáním návrhu věřitele na odloučení pozůstalosti a je později stvrzena pravomocným usnesením o závěře) ze zákona pomíjí právní mocí rozhodnutí o dědictví. Právě závěra přitom zajišťuje, že se z odloučené pozůstalosti neuspokojí nikdo jiný, než věřitel, v jehož prospěch došlo k odloučení pozůstalosti. Pomíjí-li závěra jako jeden ze zásadních účinků spjatých s odloučením pozůstalosti, je na místě uzavřít, že nemá nadále přetrvávat ani odloučení pozůstalosti. Těmuž úsudku nasvědčuje znění § 287 odst. 1 z. ř. s., podle něhož (dojde-li na základě odloučení pozůstalosti k přijetí odloučené pozůstalosti do úschovy) k vydání odloučené pozůstalosti dojde „po skončení řízení o pozůstalosti“ tomu, kdo během řízení o pozůstalosti získal pravomocné rozhodnutí, že mu odloučená pozůstalost patří. Možnost výlučného uspokojení věřitele zůstavitele, na jehož návrh bylo vydáno rozhodnutí o odloučení (části) pozůstalosti ze zůstavitelova majetku, tedy s poukazem na toto usnesení přichází pojmově v úvahu jen po dobu trvání pozůstalostního řízení.

9. Z právě uvedeného je zřejmé, že účinky usnesení o odloučení pozůstalosti mají přetrvávat jen do doby pravomocného ukončení pozůstalostního řízení, pak mají bez dalšího pominout. Ochrana věřitele, v jehož prospěch došlo k odloučení pozůstalosti a jež plyne z existence usnesení o odloučení pozůstalosti, po ukončení pozůstalostního řízení rovněž zaniká. Smyslem ochrany skrze odloučení pozůstalosti totiž je, aby po dobu trvání pozůstalostního řízení nebyl z odloučené pozůstalosti

uspokojen jiný věřitel zůstavitele než ten, v jehož prospěch došlo k odloučení pozůstalosti. Uzavřel-li tedy odvolací soud, že usnesení o odloučení pozůstalosti není poté, co pozůstalostní řízení bylo pravomocně skončeno, aniž by odloučená pozůstalost byla zkonsumována ve prospěch věřitele zůstavitele, pro exekuční soud závazné, je jeho závěr správný, byť z jiných důvodů, než odvolací soud popsál v dovoláním napadeném rozhodnutí.

10. Z právě uvedeného mj. vyplývá i to, že povinný nemůže uspět s návrhem na částečné zastavení exekuce ohledně majetkových hodnot, jež byly z odloučeny pozůstalosti, ale po skončení řízení o pozůstalosti i nadále zůstaly majetkem dědice – povinného; jejich odloučení z pozůstalosti se totiž stalo neúčinným k okamžiku ukončení pozůstalostního řízení.

11. Za správný dovolací soud pokládá i právní závěr odvolacího soudu, že povinný není osobou aktivně legitimovanou k podání návrhu na zastavení exekuce, jenž se opírá o tvrzení, že určitá exekučně postižená majetková hodnota nemá být realizována, neboť třetí osoba k ní má právo nepřipouštějící exekuci. A to ani v případě, že tímto právem má být předchozí pravomocné rozhodnutí o odloučení tohoto majetku z pozůstalosti. Z ustanovení § 267 o. s. ř. se totiž jednoznačně podává, že takové právo může uplatnit pouze třetí osoba, která o sobě tvrdí, že disponuje právem nepřipouštějícím exekuci (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 20 Cdo 3463/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2698/2021).

12. Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné. Protože nebylo zjištěno, že by řízení bylo postiženo některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání povinného podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)